

In memoriam

Za Alenou Hájkovou

V úterý 23. dubna 2013 zemřela v Brně po dlouhé a těžké nemoci literární historička a kritička PhDr. Alena Hájková, CSc. Své první práce, věnované převážně literatuře pro děti a mládež, otiskla před více než padesáti lety.

Alena Hájková se narodila 19. srpna 1926 ve Vidni, kde její otec, profesor Ježek, učil na českém gymnáziu spolu Komenský. Na jaře 1938, když hitlerovská vojska vstoupila na rakouské území a svobodné Rakousko se změnilo v „Ostmark“, se rodina přestěhovala do Brna, kde potom v roce 1944 budoucí literární historička maturovala na gymnáziu na Křenové ulici a po osvobození vystudovala na Filozofické fakultě MU český jazyk a angličtinu. Z profesorů nejraději vzpomínala na člena Pražského lingvistického kroužku, vynikajícího anglistu Josefa Vachka.

Po skončení studií působila Hájková osm let na Pedagogické fakultě. Fakultní stalinisty si rozzlobila tím, že posluchače vybízela, aby kvůli poznání uměleckých děl navštěvovali brněnské kostely. Další tři roky strávila Alena Hájková na katedře cizích jazyků brněnského Vysokého učení technického a od roku 1961 byla až do důchodového věku vědeckou pracovnící Ústavu pro českou a světovou literaturu ČSAV. Dovolené trávila obvykle v Třešti, odkud pocházeli oba její rodiče.

Publikovat začala v relativně příznivé době, kdy končila vláda dogmatismu a pustých frází a na stránkách literárních časopisů i denního tisku se znovu začaly objevovat odborně fundované kritiky a články. Její první příspěvek v brněnském Hostu do domu byl v roce 1956 věnován Karlu Poláčkovi. Dílo autora slavných knih Muži v ofsajdu a Bylo nás pět se stalo

už od disertační práce celoživotním tématem Aleny Hájkové. Poláčkovi věnovala i dvě knižní monografie. Zejména ta druhá z roku 1999 (Knižka o Karlu Poláčkovi) je základní položkou poláckovské literatury. Hájková se v ní vyrovnává i s novými biografickými poznatky, které po roce 1989 přinesly vzpomínky Poláčkovy dcery, žijící v kanadském exilu, memoáry Julia Firta a do té doby neznámé údaje o posledních dnech Poláčkova života. K dalším knižně vydaným pracím A. Hájkové patří Humor v próze Vladislava Vančury (1972), soubor studií Nejen o humoru (1984) a monografie o díle spisovatelky Heleny Šmahelové (1988).

Obsáhlou součástí odkazu Aleny Hájkové jsou její kritiky otiskované v českých i slovenských časopisech a denících. Její recenze v Rovnosti byla v r. 1966 patrně prvním článkem o díle Květy Legátové, která tehdy své rozhlasové hry a časopišecké povídky podpisovala pseudonymem Věra Podhorná. V roce 1989 na sebe Hájková nijak výrazně neupozornila, a mohla proto tisknout své práce i v době, kdy řadě jejích brněnských i pražských kolegů znemožnily práci vyhazovy ze zaměstnání a zákazy publikování. Po listopadu 1968 ji mrzelo, že psala i do normalizačního Literárního měsíčníku.

Mnoho studií Aleny Hájkové souvisí s její pracovní náplní v Ústavu pro českou a světovou literaturu. Tyto studie vycházely v časopise Česká literatura, ve sbornících z vědeckých konferencí a také v tematických sbornících autorských kolektivů (Česká literatura v boji proti fašismu, 1987, Kniha o Čapkovi, 1988). Část z toho, co v těchto sbornících vyšlo, je negativně poznamenána dobou vzniku, ale to

neznamená, že v pracích ze sedmdesátých a osmdesátých let patří všechno minulosti.

Záslužnou a téměř anonymní položkou v bibliografii Aleny Hájkové jsou hesla v literárních slovnících. Práce na slovníkových heslech byla součástí její práce v Ústavu pro českou a světovou literaturu. Její hesla jsou v populárním „modrém“ Slovníku českých spisovatelů (1964), který redigovali Rudolf Havel a Jiří Ope-
lík, ve dvou slovnících normalizačních (oba z r. 1985, vedoucími redaktory byli Vladimír Forst a Milan Blahynka), ale i v prvních dílech Lexikonu české literatury a ve Slovníku českých spisovatelů od

roku 1945, který vyšel už po listopadové revoluci (ved. red. Pavel Janoušek). Heslář normalizačních slovníků autorů dvacátého století je neobjektivní a plný mezer (protože v něm chybí exulanti a disidenti, ale jsou naopak uvedeni mnozí spisovatelé, kteří tam významem svého díla nepatřili), za to však autoři jednotlivých hesel nemohli. Z brněnských odborníků na slovníkových heslech pracovali vedle Aleny Hájkové také například Sylva Bartůšková, Blahoslav Dokoupil, Pavel Pešta, Jiří Poláček a Marie Uhlířová.

J. Rambousek

Redakci Universitas došlo

- Člověk, víno, společnost.** Sborník z konference. Masarykova univerzita, Brno 2012
- Alena Franková, **Podmienky úspešného vzdelávania žiakov s vývinovými poruchami učenia v inkluzívnej škole v Slovenskej republike.** Masarykova univerzita, Brno 2012
- Full cost: Výzva, nebo hrozba?** Sborník příspěvků mezinárodní konference. Ladislav Janíček, Lenka Jarmarová (eds.). Masarykova univerzita, Brno 2012, CD
- Marta Goňcová a kol. **Evropská integrace.** Masarykova univerzita, Brno 2012
- Motivace nadaných žáků a studentů v matematice a přírodních vědách.** Sborník referátů z konference. Jiřina Novotná (ed.). Masarykova univerzita, Brno 2012, CD
- 10th National and International Conference of the Moravian and Silesian Association of Teachers of English.** Masarykova univerzita, Brno 2012, CD
- Nové výzvy pro geografii.** Výroční konference České geografické společnosti. Hana Svobodová (ed.). Masarykova univerzita, Brno 2013, CD

- Otázky komunikace a téma handicapu se zřetelem k žákům se speciálními vzdělávacími potřebami,** Naděžda Siegllová, Jitka Zítková et al. Masarykova univerzita, Brno 2012
- Předškolní vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami,** Miroslava Bartoňová, Ilona Bytešníková et al. Masarykova univerzita, Brno 2012
- Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami v cizojazyčné výuce a ve výzkumu,** Renée Grenarová, Marie Vítková (eds.). Masarykova univerzita, Brno 2012
- Specifika profesní orientace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a jejich pracovní uplatnění,** Zdeněk Friedmann et al. Masarykova univerzita, Brno 2012
- Towards Inclusive Society through Education and Support,** Lucie Procházková, Karel Punčocha et al. Masarykova univerzita, Brno 2012
- Vybrané problémy oborové didaktiky dějepisu 5** (v disertačních pracích studentů doktorských studijních programů), J. Doleželová (ed.). Masarykova univerzita, Brno 2012 *pokračování na str. 67*